

I

(Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi)

ATZINUMI

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

462. PLENĀRĀ SESIJA 2010. GADA 28. UN 29. APRĪLĪ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Eiropas lauksaimniecības pārtikas nozares modeļa nostiprināšana” (izpētes atzinums)

(2011/C 18/01)

Ziņotājs: **José María ESPUNY MOYANO**

Līdzziņotājs: **Carlos TRÍAS PINTO**

ES prezidentvalsts Spānija 2009. gada 23. jūlija vēstulē saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu lūdz Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju sniegt konsultāciju par tematu

“Eiropas lauksaimniecības pārtikas nozares modeļa nostiprināšana” (izpētes atzinums).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2010. gada 25. martā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 462. plenārajā sesijā, kas notika 2010. gada 28. un 29. aprīlī (28. aprīļa sēdē), ar 124 balsīm par, 1 pret un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Kopienas lauksaimniecības pārtikas nozares modelis mūsdienās

1.1. Kopējā lauksaimniecības politika (KLP) ir ne tikai pirmā patiesā kopējā politika, kuras kāpinājums ir nesen notikusī pilnvaru paplašināšana saskaņā Lisabonas līgumu, bet tā ir arī īsts lauksaimniecības pārtikas produktu ražošanas modelis. Tādēļ Eiropā jāapzinās tās lielā stratēģiskā nozīme un jāpanāk tās aktīva ietekme arī starptautiskā mērogā.

1.2. Saglabājot tās mērķus kopš paša iesākuma un vairākkārtējās Līgumu reformās, KLP gandrīz piecdesmit gadu laikā ir pielāgota jaunām, apstākļu radītām prasībām: pārvaldības instrumentu un sistēmu reforma, budžeti, sabiedrības aicinājumi un tirgus atvēršana trešām valstīm; mūsdienās mēs izmantojam lauksaimniecības modeļi, kas ir ilgtspējīgs un aizvien vairāk balstīts uz saimniecisku, ekoloģisku un sociālu apsvērumu kopumu.

1.3. Minētajā procesā Eiropas lauksaimniecības pārtikas nozares modelis ir pakāpeniski virzīts uz šādu svarīgāko mērķu īstenošanu: veselīgas un nekaitīgas pārtikas nodrošināšana iedzīvotājiem, pasaulē visaugstākā līmeņa pārtikas ekonomikas sistēmas izveide un daudzveidīgas, kvalitatīvas produkcijas, kuru atzinīgi novērtē patērētāji, nodrošināšana.

2. Panākumi un trūkumi

2.1. Lai gan kopumā vērtējums ir pozitīvs, modelim attīstoties, neapšaubāmi jāapsver daži uzlabojumi un pilnveidojumi, tostarp:

— kopīgu instrumentu nepieciešamība, lai spētu reaģēt uz cenu svārstībām, kas varētu atkārtoties nākamajos gados, kā arī izvairīties no situācijām, kādas bija 2007. un 2008. gadā;

- uzlabot dažas lauksaimniecības pārtikas nozares sistēmas, piemēram, izcelsmes apzīmējumus, aizsargātas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, lai vienkāršotu un saskaņotu noteikumus, paaugstinātu tehniskās prasības un nostiprinātu minēto modeļi, kā arī uzlabotu produktu pamatotu aizsardzību ārējos tirgos;
  - nodrošināt Kopienas lauksaimniecības pārtikas produktu efektīvas reklāmas politiku, kas mūsu produktu bagātīgajam klāstam piešķirtu Eiropas pievienoto vērtību un kas — jo īpaši — vienlaikus sekmētu produktu komerciālo attīstību un Eiropas vērtību nostiprināšanos;
  - tālāk attīstīt stratēģisku redzējumu par lauksaimniecības pārtikas produktu ķēdi, proti, ražošanu, pārstrādi un tirdzniecību, sekmējot sistēmas pārredzamību un paredzot pasākumus, lai novērstu dominējoša stāvokļa vai negodīgas prakses gadījumus, kas ietekmē pārtikas ķēdes darbību;
  - uzlabot informāciju patērētājiem, izmantojot kopīgu marķēšanas modeļi, un izveidot sistēmu, kas ļauj maksimāli izmantot jauno tehnoloģiju sniegtās iespējas, lai patērētāja izvēles pamatā būtu iespējami plašāka informācija.
- pārtikas nekaitīguma un izsekojamības nostiprināšana;
  - bioloģiskas lauksaimniecības organizēšana, integrēta ražošana, ekoloģiski nekaitīgāka prakse un vides aizsardzība kopumā;
  - dažādu noteikumu par dzīvnieku labturību piemērošana attiecībā uz visiem produktiem;
  - sociālo pasākumu un darba ņēmēju aizsardzības noteikumu nostiprināšana.

4.3. EESK uzskata, ka šis modelis ir ļoti svarīgs KLP turpmākai dzīvotspējai un ES konkurētspējas saglabāšanai arvien globalizētākā pasaulē. Minētās vērtības, kas iekļautas tiesību aktos, kā arī pētniecības un lauksaimnieciskās ražošanas veicināšanas centieni ES dos iespēju risināt problēmas, ar kurām saskaras pasaulē, kur saskaņā ar ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas datiem pārtikas ražošanas vajadzības līdz 2020. gadam dubultosies.

3. Risināt neatliekamās problēmas

3.1. Atjauninātās iestādes un jaunais Līgums iezīmē jauna posma sākumu Eiropas Savienībā. Jārisina vairākas jaunas problēmas un jāveic dziļas pārmaiņas, lai ES varētu saglabāt vadošo pozīciju un jo īpaši rast risinājumu, kas ļauj izkļūt no pašreizējās ekonomikas un finanšu krīzes.

3.2. Kopienas lauksaimniecības pārtikas sistēmai ir savas īpašas vajadzības, kas jāņem vērā pašreizējās diskusijās par jauno kopējo lauksaimniecības politiku laikposmam pēc 2013. gada. Dažas no šīm vajadzībām ir izklāstītas šajā dokumentā, un uz tām izteikti norādīts arī citos EESK atzinumos ⁽¹⁾.

3.3. Šajā atzinumā EESK vēlas sīkāk izklāstīt viedokli par Kopienas lauksaimniecības pārtikas nozares modeļa ilgtspējas priekšrocībām un uzsvērt tā nozīmi. Tā kā tas ir vienīgais modelis, kurš var darboties ilgtermiņā, jācenšas nodrošināt tā vienveidīga piemērošana visā Kopienas tirgū un jāizvairās no tā, ka to izmantotu tikai Eiropas uzņēmēji, jo ir skaidrs, ka tas ir vienīgais veids, kā nodrošināt modeļa nepārtrauktību.

4. Virzība uz drošu, līdzsvarotu un taisnīgu modeļi

4.1. Eiropas lauksaimniecības pārtikas nozares modelis skaidri iekļaujas ilgtspējības shēmā, kurā ņemti vērā tā trīs aspekti, proti, saimnieciskais, ekoloģiskais un sociālais.

4.2. Pēdējos gados, un jo īpaši saistībā ar KLP pēdējo reformu, vairākās nozīmīgās jomās ir paredzēti labi pamatoti tiesiskais regulējums. Tās ir:

4.4. Tomēr, lai īstenotu šo modeļi, Kopienas uzņēmējiem ir un būs jāapliecina ievērojami centieni gan lauksaimnieciskajā ražošanā, gan pārstrādē. Tādēļ šķiet neloģiski, ka modeļa praktiskajā īstenošanā tiek konstatētas dažādas nepilnības, kuras varētu apdraudēt tā pastāvēšanu.

4.5. Pirmā nepilnība ir saistīta ar pārtikas nekaitīgumu un importēto produktu (pārtikas preču, lopbarības, dzīvnieku un augu) atbilstību Kopienas noteikumiem. Eiropā pieredze liecina, ka ir jāsaņem augstas veselības aizsardzības prasības gan attiecībā uz patērētājiem, gan dzīvniekiem un augiem, un tādēļ, stājoties spēkā Regulai (EK) Nr. 178/2002, ar ko paredz Kopienas pārtikas aprites tiesību aktu vispārīgus principus, tika noteikti jauni standarti. Tomēr likumdevējs galveno uzmanību veltījis prasībām, ko izvirza Kopienas uzņēmējiem, pietiekami nepievērsoties prasībām attiecībā uz importēto produkciju.

4.5.1. Šobrīd saskaņā ar Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādes datiem vairāk nekā viena trešdaļa iekšējā tirgū reģistrētu brīdinājumu par pārtikas drošību attiecas uz produktiem, kuru izcelsme ir ārpus Eiropas Savienības. EESK vēlas atgādināt, ka Eiropas Savienībai ir pienākums garantēt patērētāju drošību un veselību, kā arī nodrošināt visu tirgū esošo produktu, arī importēto, atbilstību noteiktajiem standartiem.

4.6. Otrā problēma, ar kuru saskaras ES ražotāji un nozares pārstāvji, ir tā, ka līdzsvara trūkums Kopienas tirgū mazina viņu spēju konkurēt ar importētajiem produktiem.

⁽¹⁾ OV C 77, 31.3.2009., 81. lpp.

4.6.1. Prasības, ko liek ievērot ES modelis, būtiski paaugstina ražošanas izmaksas, bet importētie produkti, kuriem atsevišķos gadījumos tiek piemēroti arī samazināti tarifi (?), daudzkārt tām neatbilst.

4.6.2. Tādējādi, kā arī saskaņā ar Vāgeningenas Universitātes ziņojumu 2008-071 LEI, ar Direktīvu 99/74/EK noteikto jauno dzīvnieku labturības prasību piemērošana attiecībā uz dējējvistu audzēšanu ES vidējam ražotājam, kuram ir jākonkurē ar produkciju, kas importēta no Brazīlijas un ASV, nozīmē izmaksu pieaugumu par 8 %-10 %. No minētajām valstīm importētie produkti ne tikai neatbilst ES prasībām par dzīvnieku labturību, bet arī to ražošanas sistēmu standarti neapšaubāmi ir zemāki par ES tiesību aktos paredzētajiem (intensīva ražošana, mazāk ierobežojumu saistībā ar zāļu izmantošanu, nekādi ierobežojumi attiecībā uz ģenētiski modificētu organismu izmantošanu dzīvnieku barībā u. c.).

4.6.3. Līdzīga ietekme ir tiesību aktu piemērošanas izmaksām. Lopbarības ražošanas nozares vajadzībām ir jāimportē atsevišķas izejvielas, jo Eiropā tās neražo pietiekamā daudzumā, tomēr Kopienas tiesību aktos noteiktie stingrie ierobežojumi attiecībā uz ģenētiski modificētiem organismiem apgrūtina nozīmīgu lopbarības produktu, piemēram, graudaugu, sojas vai proteīna sēklu importēšanu no tādām valstīm kā Brazīlija vai Argentīna. Minētie ierobežojumi tieši ietekmē gaļas ražošanas nozari Eiropā, jo pieaug izmaksas, un tas ietekmē konkurētspēju gan Eiropas tirgū, gan eksportējot produkciju uz trešām valstīm. Šis secinājums nenozīmē, ka mēs aizstāvam ĢMO izmantošanu.

4.6.4. Eiropas Komisija Lauksaimniecības ĢD ziņojumā par tiesību aktu piemērošanu ĢMO jomā atzīst minētās problēmas, norādot, ka absolūtas neiecietības politikas rezultātā Eiropas lauksaimniecības pārtikas nozarei varētu rasties zaudējumi 200 miljardu *euro* apmērā. Turklāt faktiski Eiropas patērētājam netiek nodrošināts paredzētais augstais aizsardzības līmenis, jo Eiropa turpina importēt gaļas, piena un citus produktus, kas iegūti no dzīvniekiem, kuru barībā izmantoti ĢMO. Tādēļ jārada apstākļi, kas sekmē tādas ražošanas nozares veidošanos, kurā vairāk ņemtas vērā patērētāju prasības.

4.6.5. Iepriekš minētajām līdzīgas problēmas sastopamas arī citās jomās, kurās tiesību aktu piemērošanas izmaksas ir vienlīdz augstas, piemēram, pesticīdu izmantošana (maksimālais pesticīdu atlieku līmenis vai citi ar vidi saistīti ierobežojumi), augu veselība vai dzīvnieku identificēšana.

4.7. Visbeidzot ir politiska rakstura apsvērumi, kuru dēļ pašreizējais stāvoklis nevar saglabāties ilgtermiņā. Eiropas uzņēmēju diskriminēšana savā tirgū salīdzinājumā ar valstīm, kuras nav ES dalībvalstis, nav loģiski saprotama.

5. Nepieciešamība meklēt risinājumus

5.1. EESK uzskata, ka Eiropas Savienībā būtu jārod risinājumi, kas dotu iespēju uzlabot Kopienas modeļa piemērošanu

(2) EESK atgādina, ka ES ir lielākā lauksaimniecības pārtikas produktu importētāja pasaulē, un minētā pozīcija iegūta, balstoties uz atviegloto tarifu shēmām (VPS, VPS+, "Viss, izņemot ieročus") attiecībā uz produktiem no mazāk attīstītām un attīstības valstīm.

iekšējā tirgū, vienlaikus ievērojot brīvu konkurenci un atbilstību starptautiskajiem standartiem.

5.2. Risinājums ietvertu rīcību dažādās jomās, un dažos gadījumos būtu piemērojams pakāpeniski. Dažādu iespējamo pasākumu vidū EESK vēlas uzsvērt šādus:

— *uzlabot piekļuves nosacījumus*: importa kontrolei jāspēj nodrošināt, ka dzīvnieki un augi, jo īpaši tie, kurus izmanto pārtikas ķēdē, ES tiek ievesti drošā veidā un atbilstoši Eiropas normām. Turklāt ir svarīgi, lai kontroli veiktu, ievērojot saskaņotas procedūras, vienas un tās pašas drošuma garantijas attiecinot uz visiem produktiem neatkarīgi no to ieviešanas vietas. Tas ir jautājums par savstarpīgumu attiecībā uz Eiropas ražotājiem;

— *uzlabot Eiropas modeļa atbalstīšanu starptautiskā līmenī*: Eiropas Savienībai ir jāskaidro un jāsekmē minētā modeļa, kura pamatā ir ANO sistēmas vispārēji sekmētās ilgtspējīguma vērtības, atzīšana starptautiskajā līmenī. Minētajos centienos būtu jāiesaista tādas organizācijas kā PTO, ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācija, CODEX Alimentarius Mundi, Pasaulē dzīvnieku veselības organizācija, ILO un ANO Tirdzniecības un attīstības konference (UNCTAD) u. c. Līdzīgā veidā iespējami vairāk jācenšas saskaņot tiesību akti starptautiskajā līmenī, lai novērstu diferencētu pieeju;

— *nostiprināt patērētāju veselības aizsardzības un dzīvnieku aizsardzības sistēmu savstarpējo atzīšanu, sadarbojoties ar trešām valstīm*: Eiropas Savienībai tirdzniecības līgumos jāiekļauj īpašas nodaļas par veselības, augu veselības un pārtikas jomas sistēmu savstarpēju atzīšanu, lai panāktu vienošanos par atbilstošu veselības aizsardzības līmeni, ievērojot PTO pamatnoteikumus;

— *uzlabot starptautisko tehnisko atbalstu*, sekmējot tādas iniciatīvas kā "Better Training for Safer Food", kuras ietvaros atbalsta tehnisko sadarbību ar attīstības valstīm, kas eksportē vai vēlētos eksportēt savu produkciju uz Eiropu. Šim mērķim var izmantot tehnisko apmācību, izstrādāt standartus un noteikumus izstrādi, veikt ierēdņu apmaiņu u. c.;

— *tirdzniecības iniciatīvas*: ES būtu jāapsver iespēja uzlabot tirdzniecības un finanšu režīmu vai sadarbību attīstības jomā attiecībā uz tām attīstības valstīm, kas savas sistēmas saskaņo ar Kopienas modeli;

— *tiesību aktu labāka izstrāde*: lai gan Eiropai nevajadzētu izmantot aizsardzības pasākumus, kas ierobežo piekļuvi tās tirgiem, nav arī pieņemams, ka tās modeļa piemērošana kaitē Kopienas uzņēmējiem. Tiesību aktu vienkāršošana turklāt varētu būt ļoti noderīgs instruments nevajadzīga administratīvā sloga mazināšanai.

5.2.1. Eiropas modeļa pamatā daļēji ir “publiskās vērtības”, kuras iedzīvotāji un patērētāji uzskata par nepieciešamām, proti, kvalitāte, kas balstās uz produkta izcelsmi un ražošanas metodēm, dzīvnieku aizsardzība, piesardzības princips vai vides aizsardzība.

5.2.2. Eiropas politikā būtu jāiekļauj instrumenti, kas novērš darba pārvietošanu uz citām teritorijām, lai būtu iespējama konkurence līdzvērtīgos apstākļos, sekmējot sociālo un darba tiesību ⁽³⁾ ievērošanu un pienācīgu darbu, ko mēs aizstāvam iekšējā tirgū. Eiropas Savienībai ir jāmudina attiecīgās starptautiskās iestādes (īpaši PTO) ar tirdzniecību nesaistītos apsvērumos

ņemt vērā sociālos un darba pamatstandartus, jo tirdzniecība var būt patiesi brīva vienīgi tad, ja tā ir arī taisnīga.

5.2.3. Tādēļ likumdevējam nepieciešamība pašreizējā stāvoklī panākt līdzsvarotību jāizvirza par prioritāti, pieņemot atbilstošus juridiskus līdzekļus.

5.3. EESK aicina Eiropas Parlamentu, Padomi un Komisiju ņemt vērā šo atzinumu un mudina prezidentvalsti Spāniju ierosināt attiecīgus pasākumus.

Briselē, 2010. gada 28. aprīlī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI

⁽³⁾ ILO Konvencijas Nr. 87., 98., 105., 111., 135., 182.; ILO Deklarācija par pamatprincipiem un tiesībām darbā; ILO trīspusējā deklarācija par daudznacionāliem uzņēmumiem un sociālo politiku; ILO Deklarācija par piespiedu darbu; ILO Deklarācija par diskrimināciju; ILO Pienācīga darba programma; ILO Deklarācija par bērnu darbu; ESAO korporatīvās pārvaldības principi; ESAO Pamatnostādnes daudznacionāliem uzņēmumiem; ANO Tūkstošgades deklarācija.